רשות הרבים מהו שתפסיק. לאו בדרומב ט"ז מיירי אע"פ שסתמו כך: **מכר את** הקנה בו'. קנה היא ריאה עם הלב ומספקא ליה לר"י אם מכר הלב אם מכר ריאה אם מכר הלב: **לוקח** יכול לחזור בו ולא מוכר. אור"ת דרבא דפסיק בפ' הזהב (ב"מ דף נ: ושם ד"ה אמר) שתות קנה ומחזיר אוגאה אחי שפיר כרב חסדא ולא בעי למימר דקנה בעל כרחו אלא דלא קנה ומחזיר אוגאה אלא אלא אם רבא לפרש דלה משום דקאי אמתניתין דהתם דקתני ידו על העליונה ותניא כוותיה דרבא דקא מייתי התם היינו מרבי יהודה הנשיא דאמר דלה אומר תן לי מקחי ולא כר' נתן אע"ג דלכאורה משמע דהוי כר"נ דנקט רבא ממש ליפנא דנקט ר"נ מכל מקום רבא הוי כרבי יהודה הנשיא וקנה דרבא לא הוי קנה דר"נ דקנה דרבא אם דלה וקנה דר' נתן על כרחו והא דאמר התם בתר הכי מתני' דלא כרבי נתן ולא כרבי יהודה הנשיא כו' וקאמר רבה לעולם רבי נתן ותני נמי בברייתא דלה רבא אמר לעולם כרבי יהודה הנשיא מה שלא דלה רבא להעמיד כר"נ ותני דלה אע"ג דרבא גופיה קאמר קנה ובעי למימר דלה היינו משום דאיכא קאי אמתניתין אבל ר"נ דלא קאי אמתניתין הוה ליה לפרושי: מי

[ב] בעי רב אשי בור מהו שתפסיק אמת המים מהו שתפסיק [ג] רשות הרבים מהו ריכבא דדיקלי מהו [א]תיקו בעא מיניה הלל מרבי עלה ארז ביניהן מהו עלה ברשותא דידיה נפק אלא היה ארז ביניהן מהו אמר ליה [ב]קנה וקנה: כיצד הן עומדים רב אמר כשורה ושמואל אמר [ג]כחצובא מ"ד כשורה כ"ש כחצובא ומ"ד כחצובא [ד]אבל כשורה לא מ"ט משום דמיזדרע בינתייהו מתקיף לה רב המנונא ולמ"ד כחצובא מ"ט דלא מיזדרע בינתייהו אלא מעתה זבין ליה תלת היגי רומייתא דלא מיזדרע בינתייהו הכי נמי דיש לו קרקע א"ל הנך לא חשיבי הנך חשיבי: **מתני'** [ה]המוכר ראש בהמה גסה לא מכר את הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש מכר את הקנה לא מכר את הכבד מכר את הכבד לא מכר את הקנה [ו]אבל בדקה מכר את הראש מכר את הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש מכר את הקנה מכר את הכבד מכר את הכבד לא מכר את הקנה: [ז]ארבע מדות במוכרין מכר לו חטין יפות ונמצאו רעות הלוקח יכול לחזור בו רעות ונמצאו יפות מוכר יכול לחזור בו רעות ונמצאו רעות יפות ונמצאו יפות אין אחד מהם יכול לחזור בו שחמתית ונמצאת לבנה לבנה ונמצאת שחמתית עצים של זית ונמצאו של שקמה של שקמה ונמצאו של זית יין ונמצא חומץ חומץ ונמצא יין שניהם יכולין לחזור בהן: **גמ'** אמר רב חסדא [ח]מכר לו שוה חמש בשש והוקר ועמד על שמנה מי נתאנה לוקח לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר משום דא"ל הריאה ונקרעת על סם קנה שלה: **ד' מדות במוכרין.** ד' דינין חלוקין זה מזה ואלו הן לוקח יכול לחזור בו מוכר יכול לחזור בו אין אחד מהן יכול לחזור בו שניהן יכולין לחזור בהן הרי ד' והשתא מפרש להו והא. ומנייגא לא למעוטי מידי אמא אלא להודיענ שצריך לתת טעם לכל מרבעתן למה הן חלוקין זה מזה: **מכר לו חטים יפות.** התנה לו למכור חטים יפות ונמצאו רעות אין זו אלא אונאה (ג) כגון אוגאת שתות ויכול לוקח לחזור שהרי נתאנה אבל מוכר שלא נתאנה לא יכול לחזור אפי' אם הוקיר השער דבשעת מכירה לא נתאנה הוא אלא לוקח ותנן בהזהב (ב"מ דף נא.) מי שהוטל עליו אונאה ידו על העליונה דלה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאותיתי והכא נמי מי שנתאנה יכול לחזור בו. ואע"ג דלית הלכתא כי הניא משנה דהא פסק רבא בהזהב (שם דף נ:) שתות קנה ומחזיר אוגאה ואינו יכול לומר תן לי מעותי והניא משנה מוקי לה רבא כר' יהודה הנשיא ואינו סבירא ליה כרבי נתן אפילו הכי הכא גבי יפות ונמצאו רעות כ"ע מודו דיכול לחזור שהרי הטעהו ולא היה דעתו ליקח רעות אבל גבי אונאת שתות שקנה מה שרוצה לקנות וליכא שום טעות אלא מכירת יוקר התם מחזיר אונאה משום דכתיב [ויקרא כה] אל תונו אבל המקח קיים כרבי נתן וכדפסק רבא: **רעות ונמצאו יפות.** מוכר נתאנה והלכך יכול לחזור ולא לוקח ואפי' אם הוזל השער: **אין אחד מהן יכול לחזור בו.** ואפי' אם הוקר השער דנתאנה מוכר אז הוזל השער ונתאנה הלוקח דסד"א דהיכא דהוזל השער ורוצה לוקח לחזור מלי טעין גבי רעות ונמצאו רעות אני ליפות נתכוונתי והאי דאמרי לך רעות לאו משום דנתרליתי אלא משום דרע רע יאמר הקונה [משלי כ] כדאמר בגמ' [פד.] וכן היכא דהוקר השער ורוצה מוכר לחזור מלי טעין גבי יפות ונמצאו יפות רעות הייתי סבור למכור והא דאמרי יפות משום דטוב טוב יאמר המוכר דמדרע רע יאמר הלוקח המוכר אומר טוב טוב קמ"ל דתרוייהו לא מצו הדרי הואיל ונמצא כמו שאמרו שניהן. והוא הדין במוכר סתם שלא פירשו לא רעות ולא יפות דאין אחד מהן יכול לחזור: **שחמתית.** אדומה על שם חמה שמאדימתן: **ונמצאת לבנה.** שניהן טעו דכיון דהתנה לו למכור שחמתית חפץ היה לעכב הלבנה וגם הלוקח לא היה חפץ בלבנה כי אם בשחמתית. וכן כל הנך דקתני ואזיל דהוו שני מינין ואיכא דניחא ליה בהאי ולא ניחא ליה בהאי הלכך הוי מקח טעות ושניהן נתאנו הלכך שניהן חוזרין ואע"פ שהוא יפה (ג) ממה שקנאו מיהו אין חפצים במכירה זו לא לוקח ולא מוכר אבל גבי חטין יפות ורעות כולי עלמא ניחא להו ביפות ולא ברעות ורצון המוכר לעכב היפות ולמכור הרעות ודעת הלוקח ביפות ולא ברעות: **יין ונמצא חומץ.** אין זה יפות ונמצאו רעות דאיכא דניחא ליה בחלא ואיכא דניחא ליה בחמרא כדמפרש בגמ' [פד.]: **גמ' אמר רב חסדא מכר לו שוה חמש בשש.** שעתה נתאנה לוקח שתות מעות שהרי מו' מעות שנתן לו למוכר לא היה לו ליתן כי אם ה' דאינו שוה אלא ה' אבל שוה ו' בה' דלקמיה [פד.] הוי שתות מקח שנתאנה המוכר מפשוט אחד שהוא חלק שש משויו של מקח ששה ובה' מכרו וקרי ליה רב חסדא אונאה וקאמר בתרוייהו שנתאנה יכול לחזור בו דסבירא ליה כשמואל דאמר בפרק הזהב (ב"מ דף מט:) אף שתות מעות שניו דלא שנא אונאת שתות דמעות או אונאת שתות דמקח דהויא אונאה ויכול לחזור מי שנתאנה כדתנן [שם נא.] מי שהוטלה האונאה עליו ידו על העליונה ותניא כוותיה דשמואל ורב חסדא בפ' הזהב (שם מט:) מי שהוטל עליו ידו על העליונה כילד מכר לו שוה ה' בו' מי נתאנה לוקח יד לוקח על העליונה דלה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאותיתי מכר לו שוה ו' בה' (ד) נתאנה מוכר יד המוכר על העליונה דלה אומר לו תן לי מקחי כו'. ומיהו לית הלכתא כרב חסדא אלא כרבא דפסק התם [נ:]: הלכתא שתות קנה ומחזיר אונאה ומיהו רב חסדא כסתם מתני' דהתם ס"ל דמי שהוטל עליו ידו על העליונה ואתא למימר דהיכא דמכר לו שוה חמש בו' דנתאנה לוקח והיה יכול לחזור בכדי שירצה לתגר או לקרובו כדאמר בגמ' בהזהב (שם) הוקרו בתוך אותו זמן ועמדו על שמנה דהשתא לבסוף נתאנה מוכר אפילו ביותר משתות דהוי ביטול מקח ורוצה מוכר לחזור עתה משום דעדיין לא נתקיים המקח לגמרי כל זמן שיכול לוקח לחזור דעדיין לא הרצה לתגר או לקרובו והלכך הואיל ובתוך כך נתאנה גם הוא רוצה לחזור שהרי עתה נתאנו שניהם אפ"ה אינו חוזר דמי הוא שנתאנה מעיקרא בשעת מכירה לוקח הלכך יכול לחזור בו כל שעה שירצה בתוך זמן הקצוב לו אבל לא מוכר שהרי הוא היה המתאנה וידו על התחתונה ואע"פ שלא נתקיים המקח עדיין כשחזר ונתאנה גם הוא: **משום** דא"ל

עין משפט נר מצוה

סו א מיי' פכ"ד מהל' מכירה הל' ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רטו סעיף ז ופלן לו:
מז ב מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ו:
מח ג ד מיי' שם הל' ג
טוש"ע שם סעיף ז:
מט ה ו מיי' פכ"ז מהל' מכירה הלכה ט טוש"ע ח"מ סי' רכ סעיף יד:
ע ז מיי' פי"ז מהל' מכירה הלכה ח סמג עשין סב ולפלן קע טוש"ע ח"מ סי' רלג:
עא ח מיי' פי"ב מהל' מכירה הל' יג סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רכו סעיף י:

רבינו גרשום

דמצטרפין וקנה קרקע. או דלמא הואיל וההוא שלישי לאו בדידיה קאי לא מצטרפי: בעי רב אשי. מכר לו ג' אילנות בתוך שלו ובור אחד מפסיק בין האילנות הללו מהו מי אמרינן הואיל דבתוך שלו מכרן קנה קרקע או דלמא כיון דבור מפסיק בשתי שדות דמיין ולא קנה. והכי נמי מפרשי גבי אמת המים וריכבא דדיקלי בין האילנות הללו אלא שבור עמוק והוי טפי הפסקה מאמת המים. ואמת המים הוי הפסקה טפי מן ריכבא דדקלי: בעי מיניה הלל מרבי לא הלל הזקן הוא זה לפי שלא היה בימי רבי ה) שרבי היה בחורבן ראשון והלל הזקן בחורבן השני: עלה ארז בין אילנות הללו מהו. מפסיק או לא מפסיק: ומקשי ליה מאי קא תיבעי לך. עלה ברשותא דידיה דלוקח נפיק ושלו הוא: אלא היה ארז ביניהן. בשעת מכירה מהו אמר ליה קנה וקנה קרקע דלא מפסיק: כיצד האילנות עומדין. דקנה הקרקע כשורה: ור' יוחנן אמר כחצובא. כלומר כמו בקבוק שהוא עגול כך הם עומדים בעגול. מאן דאמר כשורה הן עומדין קנה קרקע תחתיהן ובינתיהן וחוצה להן כמלא אורה וסלו אע"ג דכשורה עומדין כ"ש כחצובה דוראי קנה קרקע: ומאן דאמר כחצובה. מאי טעמא יש לו קרקע משום דלא מזדרע בינתיהן להכי מכר לו הקרקע שביניהן שאין יכול לחרוש בצמד בקר ביניהן להיות חלם שלו שלם אבל כשורה דמצי למזדרע מיכן ומיכן סמוך לאילנות וביניהן לא קנה קרקע: תלת רומיתא. אילנות של אשד בעגול אחד דלא מזדרע בינתייהו הכי נמי דיש לו קרקע ללוקח. רומיתא גדולות וגבוהות. אמר ליה. הכא ודאי יש לו קרקע משום דחשיבי הני אילנות ומכר לו קרקע אבל גבי היגי אין לו קרקע דלא חשיבי: **איפקא** המוכר את הראש. סתם בבהמה גסה לא מכר את הרגל משום דהנהו חשיבי לחוד והני חשיבי לחוד והכי נמי כל הני מכר האי לא מכר האי דכל חדא וחדא מלתא חשובה באפני נפשה היא: מכר את הקנה. הריאה קרי לה על שם קנה: אבל בבהמה דקה מכר את הראש מכר את הרגלים. משום דלא חשיבי כלום לגבי הראש דדבר מועט הוא והכי רגילי אינשי למיקני: מכר את הרגלים לא מכר את הראש. משום דראש חשוב בפני עצמו הוא: מכר את הכבד לא מכר את הקנה. משום דקנה מלתא חשובה באפי נפשה היא: מכר לו חטים יפות. שהתנה לו לתת חטין יפות ונמצא שנתן לו רעות עכשיו נתאנה לוקח ויכול לחזור בו הלוקח. אבל אם מוכר רצה לחזור בו שנתייקרו אחר מיכן אינו יכול לחזור בו כדמפר' בגמ': התנה לתת לו חטין רעות. ונמצא שנתן לו יפות שנתאנה מוכר. מוכר יכול לחזור כדמפר' בגמ': התנה לתת לו יפות ונמצאו יפות כתנאם אין אחד מהם יכול לחזור בו הואיל שהשלים לו תנאו. וכל מי שנתאנה ג) יכול לחזור בו וידו על העליונה משום דמין אחד הן. אבל התנה עמו לתת לו שחמתית. כלומר חטין אדומים שנאדמו מחמת החמה הזורחת עליהן ועל שם החמה קרויים שחמתית. ונמצאו לבנות. או לבנות התנה ונמצאו שחמתית והואיל דכל הני שני מינין הן יכולין לחזור בהן שלא כזה התנה ליתן לו: אמר רב חסדא מכר לו שוה חמש בשש. דהשתא איכא אונאה וסבירא ליה לרב חסדא דשתות כיותר על שתות ובטל מקח. דשוב הוקרו ברשות הלוקח ועמדו על ח'. מי נתאנה מעיקרא הלוקח והלוקח אע"ג דנתייקרו ועמדו על ח' אם רצה יכול לחזור בו הואיל דמעיקרא הוה בו חזרה. אבל המוכר אם רצה לחזור בשביל שנתייקרו דהשתא מיהא נתאנה אינו יכול לחזור בו משום

מסורת הש"ס

ה) לקמן קד:.

הגהות הב"ח

(א) גמ' רשות הרבים מהו. נ"ב עיין לקמן דף קד ע"ב גרסינן לרך ע"ש: (ב) רש"בב"ם ד"ה מכר וכו' אלא אונאה בעין אונאת שתות וכו' בהזהב הלכתא שתות קנה: (ג) ד"ה ונמצאת וכו' שהוא יפה מה שקנאו: (ד) ד"ה אמר וכו' שוה ו' בה' מי נתאנה וכו' הלכך לוקח יכול לחזור:

ה) ל"ל שרבי הי' אחר חורבן הבית והלל הזקן קודם החורבן היה. ג) ר"ל אם נתאנה בשתות כשיעור אונאה. או אפשר דרבינו קאי אריש אונאת שתות ונמצאו רעות.

דא"ל. לוקח למוכר: אי לאו דאוניתן. בשעת מכירה היה מתקיים המקנה; ולא מצית הדרת בך ואע"פ שהוקר אחרי כן והשתא מצית הדרת בתמיה וכי בשביל שאוניתני וייפו חכמים את כחי לחזור אם אראנה ונתנו ידי על העליונה תחזור בך גם אתה כשהוקר בשוף ותהי גם ידך על העליונה א"כ מצינו חוטא נשכר: ג) **ועמדו על שמונה.** בך השתא דאוניתן מצית הדרת בך ותנא תונא יפות ונמצאו רעות לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר ואמר רב חסדא [א]מכר לו שוה שש בחמש והוזלו ועמדו על ג' מי נתאנה מוכר מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח דא"ל אילו לא אוניתן לא הוה מצית הדרת בך השתא מצית הדרת בך ותנא תונא רעות ונמצאו יפות מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח מאי קא משמע לן מתני' היא אי ממתני' הוה אמינא דלמא דרב חסדא תרוייהו מצו הדרי בהו ומתני' (ו) **הא אתא לאשמועינן** דלוקח יכול לחזור בו דס"ד אמינא משום דכתיב [1]רע רע יאמר הקונה: [2]שחמתית ונמצאת לבנה כו': אמר רב פפא מדקתני לבנה ש"מ האי שמשא סומקתי היא תדע דקא סמקא צפרא ופניא והאי דלא קא חזינן כוליה יומא נהורין הוא דלא ברי מיתיבי [2]ומראהו עמוק מן העור [ו]כמראה חמה עמוקה מן הצל והתם לבן הוא כמראה חמה ולא כמראה חמה כמראה חמה דעמוקה מן הצל ולא כמראה חמה דאילו התם לבן והכא אדום ולמאי דסליק דעתין מעיקרא הא קא סמקא צפרא ופניא בצפרא דחלפא אבי וורדי דגן עדן בפניא דחלפא אפתחא דגיהנם ואיכא דאמרי איפכא: יין ונמצא חומץ שניהן יכולין לחזור בהן: לימא מתניתין רבי היא ולא רבנן דתניא דא"ל אילו לא אוניתן לא הוה מצית הדרת בך ותנא תונא יפות ונמצאו רעות לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר ואמר רב חסדא [א]מכר לו שוה שש בחמש והוזלו ועמדו על ג' מי נתאנה מוכר מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח דא"ל אילו לא אוניתן לא הוה מצית הדרת בך ותנא תונא רעות ונמצאו יפות מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח מאי קא משמע לן מתני' היא אי ממתני' הוה אמינא דלמא דרב חסדא תרוייהו מצו הדרי בהו ומתני' (ו) **הא אתא לאשמועינן** דלוקח יכול לחזור בו דס"ד אמינא משום דכתיב [1]רע רע יאמר הקונה: [2]שחמתית ונמצאת לבנה כו': אמר רב פפא מדקתני לבנה ש"מ האי שמשא סומקתי היא תדע דקא סמקא צפרא ופניא והאי דלא קא חזינן כוליה יומא נהורין הוא דלא ברי מיתיבי [2]ומראהו עמוק מן העור [ו]כמראה חמה עמוקה מן הצל והתם לבן הוא כמראה חמה ולא כמראה חמה כמראה חמה דעמוקה מן הצל ולא כמראה חמה דאילו התם לבן והכא אדום ולמאי דסליק דעתין מעיקרא הא קא סמקא צפרא ופניא בצפרא דחלפא אבי וורדי דגן עדן בפניא דחלפא אפתחא דגיהנם ואיכא דאמרי איפכא: יין ונמצא חומץ שניהן יכולין לחזור בהן: לימא מתניתין רבי היא ולא רבנן דתניא

אי לאו דאוניתן לא הדרת בך. וא"ת ניתר משמות דקיימת לן דבטל מקח ואפילו המאנה יכול לחזור אמאי לא אמר נמי התם אי לאו דאוניתן כו' כמו בשמות וי"ל לפי שהוא רחוק מן המקח יותר מדאי וכאילו לא מכר כלל שאין ראוי מקח כזה להתקיים וריב"ם פי' דאפילו ניתר משמות אין המאנה מוחר בו אלא כשהמתאנה מוכע אוגאתו כיון שמוכע יותר משמות דהוי ביטול מקח הוי מקח טעות ויכול גם המאנה לחזור בו אבל אם המתאנה אינו מוכע אוגאתו ורוצה להחזיק המקח כמו שקנה אין סברא שיוכל המאנה לחזור בו דמאי א"ל אי לאו דאוניתן כו' כמו בשמות: קא משמע לן שיוכל לוקח לחזור בו ולא מוכר פשיטא אלא הא קא משמע לן דאפילו הוקרו אחרי כן אין המוכר יכול לחזור:

והוזלו ועמדו על שלש. ה"מ למימר על ד' דהוי נמי ביטול מקח אלא אידי דנקט לעיל שהוקרו שנים נקט נמי שהוזלו שנים: **מאי** קא משמע לן רב חסדא היינו מתניתין. דע"כ מתניתין להכי הוא דאתא דאי לאו הכי מאי קא משמע לן וכי תימא אע"ג דלא קא משמע לן מידי ים לו לשמות (ד) כי היכי דקתני יפות ונמצאו יפות ואע"ג דהוקרו והוזלו אלף פעמים ברשות לוקח הוקרו והוזלו שלגמרי נתקיים המקח לגלגר וי"ל דאי ריש"א (ה) מידוש הוה ניחא הא דנקט שיעא אע"ג דפשיטא כדי למנות מדות אחרנא מדות אגל אי בריש"א נמי ליכא מידוש א"כ בתנא הזכיר במתניתין כל דין יפות ורעות:

אי ממתניתין ה"א דרב חסדא תרוייהו מצו הדרי בהו. בהוקרו והוזלו ומתניתין היינו טעמא ביפות ונמצאו רעות דלוקח מצי הדר ביה ולא מוכר אע"פ שהוקרו משום דאם בא מוכר לחזור ב"ל לוקח לא נתאניתי אע"פ (ו) שאמר יפות יודע היה שהן רעות דטוב טוב יאמר המוכר אגל במוכר לו שוה חמש בשש והוקרו דרב חסדא לא שייך למימר הכי ולכך יכול לחזור בו אפי' מוכר ושיפא מתניתין דרעות ונמצאו יפות דמוכר מצי הדר ביה ולא לוקח אע"פ שהוזלו משום דא"ל מוכר לא נתאניתי יודע הייתי שהן יפות אע"פ שהיא אומר דרעות הן דרע רע יאמר הקונה אבל מכר לו שוה שש בחמש והוזלו יכול לחזור בו אפילו לוקח דלא שייך למימר הכי כן פ"הד) בשם רש"י ועוד פר"י בע"א דלרב חסדא מצו הדרי תרוייהו דממתניתין ליכא למשמע מידי דאפשר דמתניתין אירי דלא הוקרו ולא הוזלו וכי תימא מאי קא משמע לן אילטריך סד"א דיפות ונמצאו רעות לא יוכל לחזור בו אפילו לוקח שיודע שהן רעות אע"פ שהמוכר אמר שהן יפות דטוב טוב יאמר המוכר וכעניין זה יש לפרש שיפא: **האי** שימשא סומקתי היא. פי' ה"ר מנחם דנפקא מיניה לגודר מן המדוס: **בצפרא** חלפא אבי וורדי דג"ע. ומשמע דג"ע במזרח הוא ואפילו למאי דאמר איפכא הוי במזרח כדפ"ה וכן משמע במדרש דאדרב"ל אדרב כוש וזה הנהר יוצא מעדן א"כ (ו) עומד במזרח מסתמא והא דאמר בברא"שית רבה כפ"כ ברוח מזרחית קולטת היא קלטה אדם הראשון כדכתיב (שם ג) ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן וגו' קלטה קין כדכתיב וישב בארץ נוד קדמת עדן משמע דאדם הראשון וקין במזרחו של עולם היו ושם אנו עומדים א"כ ג"ע היה במערב העולם אריך לומר (ח) דמזרח דקרא היינו קדם של עולם שאגל ג"ע והיינו קדמת עדן קדם העולם שאגל גן עדן והא דאמר בב"ר ברוח מזרחי קולטת היינו רוח מזרחי של עולם ולא של גן עדן (ט):

יין

ומאי דס"ד מעיקרא. דהוה פרכינן ארב פפא מבריתא דלבנה היא אמאי לא הויא קשיא לן האי דסמקא צפרא ופניא מה היינו יכולין לפרש אמאי סמקא אם לבנה היא: **בפניא.** שעוקעת במערב דחלפא אפתחא דגיהנם ומאדמת מכח אש גיהנם. בצפרא דחלפא במזרח אורדי דגן עדן שהוא במזרח כדכתיב גן בעדן מקדם (בראשית ב): **ואיכא דאמרי איפכא.** בצפרא סמקא משום דעומדת במזרח ומאירה החמה כנגדה במערב ומאדמת מכח גיהנם שבמערב לפי שעמוד של אור החמה מכה כנגד גיהנם ומאדים החמה מכחו בפניא דחלפא במערב ועמוד שלה הולך לגד מזרח ומכה בגן עדן ומאדים מכח אדמומית וורדי דגן עדן: **לימא מתניתין רבי היא ולא רבנן.** דכיון דאמרי מין אחד (ג) הן אין שניהן חוזרין אלא המתאנה דדמי לחטין יפות ונמצאו רעות ונמצאו יפות:

מין

גדול אין כח לראות אדמדומית החמה ג) נגד הערב: מיתיבי ומראהו של נגע עמוק מן העור ולא עמוק ממש אלא כמראה החמה שנראית עמוקה מן הצל היכא דזורחת בתוך הבית ואינה עמוקה והתם לבן הוא הנגע ומדמה החמה לנגע עמוקה אלמא דחמה לבנה היא וקשיא לרב פפא. ומשני דל"ק דהאי דמדמה לה לנגע לעומקא ולא כמראה חמה דאילו התם הנגע לבן הוא והכא אדום החמה כרב פפא: ולמאי דסליק אדעתא מעיקרא דקא סמקא צפרא ופניא. משמע לפי הלשון שאותן שעות מאדימות מכל היום ומאי שנא. בפניא חלפא כו'. וכן ללשנא קמא משמע דגיהנם במזרח וגן עדן במערב:

ז) נ' כיצו רע רע יאמר הקונה ואחזל לו אז יתהלל. ח) נ"ל דחמה קומקתי היא ט) נ"ל ברקיע עמוק

ד) שבועות ו: כתובות מג. חולין קנ.). ה) שיך לעיל. ו) ע"כ. ז) אינו וכן בפ"ה שלפנינו במקום טוב טוב כו' פי' רע רע יאמר כו' ועי' רש"ל. ח) (וע"ע תוס' כתובות נה: ד"ה מעיקרא ועיין תוס' קידושין עח: ד"ה על היקן).

תורה אור השלם

1 רע רע יאמר הַקּוֹנֶה וְאַזַּל לוֹ אָז יִתְהַלָּל:
משלי כ יד

2 וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה מַרְאֵהוּ עָמֹק מִן הָעוֹר וְבוֹ שֵׂעָר צָהֹב דָּק וְטִמֵּא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נֶתֶק הוּא צָרַעַת הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקָן הוּא:
ויקרא יג ל

הגהות הב"ח

(ה) גב' מאי קמ"ל מתני' היא מ' מתמתיתן ה"א דלמא דרב חסדא תרוייהו מצו הדרי בהו ומתניתין ה"ט משום דכתיב רע רע יאמר הקונה וגיקמא ר"י מאי קמ"ל מתניתין יכו' (ב) רש"ב"ם ד"ה ומתניתין וכו' אומר לו זה אתה מחזקת רעות: (ג) ד"ה לימא וכו' מין אחד הוא אין: (ד) תוס' ד"ה מאי קמ"ל וכו' יש לו לשנות כדי למנות ד' מדות כי היכי דקתני יפות ונמצאו יפות ואף על גב דמילתא דפשיטא הוא דאע"ג דהוקרו והחלו: (ה) בא"ד ריש"א הוי חידוש ניחא: (ו) ד"ה מ' מתמתיתן וכו' אע"פ שאמרת שהן יפות יודע הייתי שהן רעות: (ז) ד"ה בלפרא וכו' א"כ מסתמא עומד במזרח הא דאמר: (ח) בא"ד ניר לומר דמקדם דקרא הינו קדם של עולם שאגל גן עדן במערבו והיינו:

מוסף רש"י

עמוק. דהיינו שאל כמראה תחה שנראית עמוקה שאל מן הצל (בכורות מא.) תחה אגל על נראית עמוקה וכן כל לגן ומחוז בגבר נראה הלגן עמוק, כך בהרת לבנה היא (חולין סב.).

רבינו גרשום

דמצי למימר לי' אי לאו דאוניתני מעיקרא לא (מציח) הדרת בך. כלומר אם לא בשביל שהוניתני מתחלה מן המקח שאלמלא היית מוכרו שזה בשוה והוקר ברשותי לא היית יכול לחזור בך ועכשיו בשביל שהוניתני תרצה לחזור בך כשם שבתחלה בשעה שהוניתני לא חזרת בך לא תחזור בך עכשיו: ותנא תונא. ממתני' מייתי סייעתא לרב חסדא: התנה לו למכור חטין יפות ונמצאו רעות. הואיל שנתאנה לוקח יכול לחזור בו אבל לא מוכר ואף על גב דשוב הוקרו אותן רעות הוקרו ברשות לוקח. ואע"ג דהשתא הוי אונאה למוכר ועדיין לא קבל דמיהן אינו יכול לחזור בו משום ההוא טעם דרב חסדא: ואמר רב חסדא מכר לו שוה שש בה' והוזלו. לאחר שמכרו לו קודם שקבל הדמים: מי נתאנה. מעיקרא המוכר. מוכר יכול לחזור בו אם רוצה אף על גב דהשתא לבסוף נתאנה לוקח שהוזלו. משום דמצי למימר ליה המוכר לוקח אי לאו דאוניתני שנתתי לך שוה ר' בה' משום דהיא טענה דהוא אונאה מעיקרא ובטול מקח בשביל דהוא טענה קא בעית למיהדר בך השתא הואיל דהוזלו כיון דמעיקרא בעידנא דאוניתני לא הדרת בך לא תיהדר בך השתא משום דברשותך הוזלו: ותנא תונא. ממתניתין מסייע ליה לרב חסדא: התנה לו למכור לו רעות ונמצאו יפות דתנאנה מוכר. מוכר יכול לחזור בו משום דתנאנה אבל לוקח אינו יכול לחזור בו אע"ג דשוב הוקרו אותן יפות ברשותו הרבה יותר מכ' שתותין. אפי' הכי לא מצי למיהדר ביה משום טעמא דרב חסדא: ומקשינן ממאי מצית למימר דההיא מלתא לרב חסדא בהאיא לישנא בתרייתא דמיא דלמא במלתא

עין משפט נר מצוה

עב א מיי' פי"ב מהל' מכירה הל' יד סמג לאוין קנ טוש"ע מ"מ סי' רכז סעיף יא:

עג ב מיי' פי"ז מהל' מכירה הל' כ סמג עשין קנ טוש"ע מ"מ סי' רלג:

עד ג מיי' פי"ל מהל' טוענת לדעת הלכה י סמג עשין כלל:

עה ד מיי' פי"ז מהל' מכירה הל' כ סמג לאוין קנ טוש"ע מ"מ סי' רלג:

רבינו גרשום (המשך)

דרב חסדא איכא למשמע מינה דתרוייהו מצו למיהדר בהן ודקא מייתית סיועא ממתני' לעולם ממתניתין לא תסייעא. דמתני' היינו טעמא דמוכר יכול לחזור בו ולא לוקח משום דרע רע יאמר הקונה כלומר מעיקרא כשהחנה הלוקח עם המוכר למכור לו חטין רעות בקש ממנו ובתורת רעות באו לידו הואיל שנתאנה מוכר יכול לחזור בו אבל לא לוקח דהוא אמר רע רע בשעת קניה ואע"ג דהחילו מכדי דמיהן לאחר מיכן לא מצי למיהדר ביה דמצי למימר ליה המוכר מה אתה מתרעם עלי דידי והא מעיקרא בחזקת רעות קניתם והשתא נמי רעות ניגנו ומש"ה לא מצי למיהדר בו לוקח אבל לגבי מלתא דרב חסדא איכא למימר דתרוייהו מצי למיהדר בהו היכא דמכר לו שוה ר' בה'. המוכר לא היה בדעתו לייתן לו אלא שוה ה' וטעה ונתן לו ר'. להכי מוכר יכול לחזור בו. ולוקח נמי שנתן חמש היה רוצה שלא יהיה שוה פחות מה'. וכיון שהחילו ועמדו על ב' דנתאנה מוכר מעיקרא ולוקח השתא שניהן יכולין לחזור בהן המוכר משום דנתאנה מעיקרא והלוקח משום דמצי למימר למוכר מעיקרא מידא בתורת מקח יפה מכרת לי ונמצא עכשיו דלא מקח יפה הוא דהוזל יותר משתות ומצינא למיהדר ביה אבל גבי מלתא קמייתא דרב חסדא ליכא למימר הכי ומילתא דווקא הוא. וממתני' מצי לסייע שפיר דלהיכא דמכר ליה שוה ה' כו' דעתיה דלוקח הוא לקנות יפה שוה ר' דמעיקרא נתאנה לוקח. דהכא ליכא למימר רע רע יאמר הקונה דמעיקרא בתורת יפות לקחן והשתא נמי דנתייקרו יפות ניגנו ומיבעי למיהדר לוקח דנתאנה מעיקרא מצי למיהדר אבל לא מוכר. ותנא תונא נמי מתני' דמסייע ליה דוקא הוא ש"מ. ל"א מאי קמ"ל רב חסדא במלתא בתרייתא דמוכר יכול לחזור בו ולא לוקח. מתני' היא ומאי קמ"ל. אי ממתני' הוה אמינא דרב חסדא תרוייהו מצו הדרי בהו ולא דמי למתני'. דמתני' היינו טעמא דמוכר מצי הדר ולא לוקח משום דרע רע יאמר הקונה והשתא דהוו יפות לא רעות ניגנו ואין כאן מקח טעות להכי אצטריך לאשמועינן רב חסדא אע"ג דלא דמיא למתני' כדאמרן לעיל קסבר נמי דמוכר יכול לחזור בו ולא לוקח. ו) ואזל לו כשהולך לו המוכר. אז יתהלל הלוקח במקחו: אגב דקתני שחמתית קאמר רב פפא במלתא דחמה נ): והאי דלא חזינא כולי יומא. דתיהוי סומקא: משום נהורן הוא דלא ברי. מחמת שמאור היום הוא

ו) נ' כיצו רע רע יאמר הקונה ואחזל לו אז יתהלל. נ) נ"ל דחמה קומקתי היא ג) נ"ל ברקיע עמוק

עו א מי' פ"ב מהל' תרומות הל' כא טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף סד:
עז ב מי' שם שלא ג טוש"ע שם סעיף נג:
עח ג מי' פ"ד מהל' מכירה הל' ה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ר סעיף ו:
עט ד מי' שם פ"ג הלכה ז סמג שם טוש"ע שם סי' קלח סעיף ה:
פ ה מי' שם הל' ג ועיין בהגהות סמג שם טוש"ע שם ס:
פא ו מי' שם הל' יח סמג שם:
פב ז ח מי' שם פ"ד הלכה ז סמג שם טוש"ע ח"מ סימן ר סעיף ז:

רבינו גרשום

ר' אומר שני מינין הן. משום הכי יכולין לחזור בהן: אלא לענין מעשר. חשוב מין אחד דתורם מן התומן על היין וכדר' אילעא: ולא תשאו עליו חטא. כשאתם צריכין להרים חלבו ממנו שלא תשאו ותרימו הרע: אבל לענין מקח וממכר. מודה דהוו ב' מינים וראיכא דניחא ליה בחלא וכו' ומש"ה שניהן יכולין לחזור בהן: **פיר'** משך. הלוקח ברשותו אע"פ שלא מדד לו המוכר עדיין קנה: אם היה פיקח. הלוקח כיון שמדדו לו והן ברשות המוכר שוכר את מקומו של מוכר שמונח שם הפירות ונחשב כמו רשות הלוקח הוא וקנאן: מדד לו מוכר והניח הפירות על גבי סימטא. היינו מקום שיש לו רשות למוכר ולוקח בלבד קנה דדמי כמונח ברשות לוקח: שמא לא שמע רבי. מיניה דר' יוחנן דקנה לוקח בשביל סימטא אי לאו דקופתו של לוקח הוא בסימטא ומדד לו בתוכה: אי מודד לתוך קופתו מאי למימרא כל היכא דמנחא קניא. דכליו של לוקח קונה בכל מקום: קיבלה מיניה ר' זירא. דבלא קופתו קניא ליה סימטא או לא: ת"ש דאמר רבי דחצר השותפין קונין בו מקח זה מזה. שוחף מן חכיריו והוא הדין לסימטא דשל שניהן היא אלא שאינה מוקפת מחיצות. מאי לאו על גבי קרקע מדד לו וקונין: ת"ש דלא קבלה. דקתני במתני' מדד ולא משך לא קנה. מאי לאו מדד על גבי סימטא ולא קנה. לא מדד ברה"ר קתני דבלא משך (ברה"ר) לא קנה: אי ברה"ר משיכה מי קניא. מסירה קונה ברה"ר אם הוא דבר שאינו יכול להגביהו כיון שמסרו בידו קנאו. משיכה קונה בסמטא וכל מקום שיש בו רשות ללוקח והגבהה קונה בכל מקום. אלמא דמשיכה ברה"ר לא קניא: לעולם ברה"ר קתני מדד ולא משך ולהכי לא קנה. הא אם מדד על גבי סימטא קנה כדר' אסי. ודקא קשיא לך היכי מצית מוקמת לה ברה"ר משיכה ברה"ר מי קניא. תרוץ מאי משך דקתני מרה"ר לסימטא וקנה. ומדד היינו ברה"ר: אי הכי דמוקמת לה למתני' ברה"ר אימא סיפא אם היה פיקח וכו'. הכי קאמר כלומר חסורי מחסרא מתני'. והכי צריך לאוסופי עלה דסיפא ואם ברשות בעלים ברשות של מוכר מדד לו לא קנה ואם היה פיקח כו'. אבל לעולם אם מדד לו בסימטא קנה כדר' אסי:

יין וחומץ. ול"ת והא אמר לקמן בהמוכר את הספינה (דף לו. ושם) הכודק את המגים להיות מפרים עליה תרומה ומע"כ נמצאת חומץ כל ג' ימים (הרמשונים) ודאי תרומה מכאן ואילך ספק פי' שלא תהא תרומתו תרומה ואמאי והא לרבנן אמרי' מין אחד הן וי"ל דהתם טעמא משום דלא נתכוין להפרים אלא יין ונמצא חומץ דהוי טעות אבל נתכוין להפרים חומץ הוי תרומה וכן משמע בתוספתא דתרומה (פ"ד) אבל קשה דאמר בהאשה רבה (יבמות דף פט.) התורם קיסות ונמצאת מרה תרומתו תרומה ויחזור ויתרום וכן מן הטומא על הטהור אמר התם דבשוגג תרומתו תרומה אע"פ שטעה ושם פירשתי: **מדד** והניח ע"ג סימטא קנה. כשהמוכר מודד מיירי אע"פ שמשיכת המוכר אינה מועלת ללוקח הכא שאני (ד) כשמודד ומניח על גבי סימטא אבל מדד לוקח פשיטא ובהא לא הוה ס"ד דא"ר זירא שמא לא שמע רבי אמר מודד לתוך קופתו אבל על גבי קרקע לא (ו) אע"ג דמשיכה מועלת בסימטא כאילו מושך ברשותו בלא משיכה מיהא לא קנה בסימטא: **חצר** השותפין קונין זה מזה. משמע מתוך הלשון שהאחר קונה בלא זכיית כליו ומשמע ליה דקנה אף בלא משיכה: **תא** שמע מדד **ולא משך לא** קנה מאי לאו בסימטא. ובקנה לר' אסי ות"ת דלמא בכליו של מוכר מיירי ולא הניח על גבי סימטא ומשום הכי לא קנה וכי תימא אי בכליו של מוכר היכי מהניא כמו שאפרש לקמן (ה) ונראה דמדנקט מדד ולא משך משמע דלא מהני מידי אלא משיכה מדלא קתני מדד ולא הניח ע"ג קרקע ולא משך: **ואי** ברה"ר ממאן אגר. אבל בסימטא אלי אגר מבני ההוא מבוי דפתוח לההוא סימטא: **הכי** קאמר אי ברשות בעלים היא כו'. כולה ה"מ לאוקמה ברשות בעלים ולפרש משך מרשות בעלים לסימטא אלא דלא הוה שייך לשון משך דהוה ליה למימר הוליאו מרשות בעלים: **כאן** ברה"ר כאן בסימטא. ות"ת אם כן מאי אפילו וש"ל ומר דהכי קאמר לא מיבעיא בחצר של שניהם אלא אפילו בסימטא נמי קנה: כל בעלים היא אם היה פיקח שוכר את מקומן (ז) רב ושמואל דאמרי תרוייהו כליו

יין וחומץ (א) אמין אחד הוא רבי אומר שני מינין אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אלא לענין מעשר ותרומה וכדר' אלעא (ב) דאמר רבי אלעא (ג) מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר [1] ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה אבל לענין מקח וממכר דכולי עלמא איכא דניחא ליה בחמרא ולא ניחא ליה בחלא ואיכא דניחא ליה בחלא ולא ניחא ליה בחמרא: **מתני'** (ד) המוכר פירות לחבירו משך ולא מדד קנה מדד ולא משך לא קנה אם היה פיקח (ה) שוכר את מקומן (ו) הלוקח פשתן מחבירו הרי זה לא קנה עד שיטלטלנו ממקום למקום (ז) ואם היה מחובר לקרקע ותלש כל שהוא קנה: **גמ'** א"ר אסי א"ר יוחנן מדד והניח על גבי סימטא קנה א"ל ר' זירא לרבי אסי (ח) שמא לא שמע רבי (ט) אלא במודד לתוך קופתו א"ל (י) דמי האי מרבנן כדלא גמרי אינשי שמעתא מדד לתוך קופתו מימרא בעי קיבלה מיניה או לא קיבלה מיניה תא שמע דאמר ר' ינאי אמר רבי (כ) חצר השותפין קונין זה מזה מאי לאו על גבי קרקע לא לתוך קופתו הכי נמי מסתברא דא"ר יעקב א"ר יוחנן מדד והניח על גבי סימטא לא קנה קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ כאן במודד לתוך קופתו כאן במודד על גבי קרקע שמע מינה תא שמע מדד ולא משך לא קנה מאי לאו בסימטא לא ברשות הרבים אי הכי אימא רישא משך ולא מדד קנה משיכה ברשות הרבים מי קניא והא (ל) אביי ורבא דאמרי תרוייהו מסירה קונה ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהן משיכה קונה בסימטא ובחצר שהיא של שניהן והגבהה קונה בכל מקום מאי משך נמי דקתני מרה"ר לסימטא אי הכי אימא סיפא אם היה פיקח שוכר את מקומן ואי ברה"ר ממאן אגר הכי קאמר ואם ברשות בעלים היא אם היה פיקח שוכר את מקומן (מ) רב ושמואל דאמרי תרוייהו כליו

מן אחד הוא. ואם תרס מזה על זה תרומתו תרומה דקרינא ביה והלמוחס ממנו (במדבר יח). וכן לענין הודאה ממין הטענה (ס) דאם טענו יין וחומץ והודה לו באחד מהן חייב שבועה על השני דאיכא הודאה מקצת הטענה וממין הטענה: **לא תשאו עליו חטא.** אם תרימו חלבו כלומר מן היפה הא אם תרימו מן הרע שבאותו המין תשאו חטא שהתרומה תקדש כמו שהיא רע ואין תקנה להחליפה ולא לאחור ולתרום: **נשיאות חטא למה.** הא לא עבד ולא מידי ויחזור ויתרום מן היפה: **אבל לענין מקח.** שזה רוצה לקנות יין או חומץ אע"ג דמין אחד הוא לא קני דאיכא דניחא ליה בטעם יין ואיכא דניחא ליה בטעם חומץ ולא דמי לחטין יפות ורעות דהתם חד טעמא אית להו וחד שמא אית להו ומה ששאל מכר לו אלא שאינהו קנסי: **מתני' המוכר פירות לחבירו.** ופסק לו הדמים (א) בשער הידוע כל איפה בכך וכך ומשך כגון בסימטא ובחצר של שניהן ואע"פ שלא מדד דמדידה לא מעכבא דאיכא אלא גזוי מילתא בעלמא כמה מכר אבל אם לא פסק אע"פ שמדד ומשך לא קנה כדאמרינן בגמרא [פו.] דלא ממכא דעתייהו שעדיין המוכר יכול להעלות דמיהן כל מה שירצה וזה יכול לומר לא אקנס אלא בזול: **מדד ולא משך לא קנה.** וכגון שמדד בכליו של מוכר והניח ע"ג סימטא אבל מדד ונתן לתוך כליו של לוקח קנה כדאמר בגמ': **אם היה פיקח.** הלוקח: **שוכר את מקומו.** אם ברשות בעלים הם כדאמרינן בגמ'. ובשיפי רבנו מוקי לה בגמ' [פו.] והלכך קתני בהו משך דאין דרכם בהגבהה דלא שייכא משיכה אלא במידי דלאו בר הגבהה הוא כדאמרינן בגמ' [פו.]: **אבל הלוקח פשמן.** דהיינו שליפי זוטרי כדאמרינן בגמ' [פו.]: **הרי זה לא קנה.** במשיכה: **עד שיטלטלנו כו'.** כלומר שיגביהם ויטלם ממקומם למקום אחר. ואורחא דמילתא נקט דאין דרך להגביה מקמו אלא כדי ליטלו ולילך: **ואם היה מחובר כו'.** בגמרא [פז.] מפרש לה: **גמ' מדד.** בכליו של מוכר: **והניח ע"ג סימטא קנה.** הלוקח כאילו הניחם מוכר ברשותו של לוקח וכגון שפסק הדמים. וסימטא אית דאמר שביל של יחידים ואני שמעתי כניסה בולטת מרה"ר ויש רשות לבני אדם להעמיד שם תפלים שלהם כחצר השותפים דאינו עשוי להילוך בני רשות הרבים: **שמא לא** (ב) **שמעת.** כלומר שמא לא שמעת מר' יוחנן אלא במודד והניח לתוך קופתו של לוקח דקני ליה כליו בסימטא שהרי יש לו רשות להניח שם כליו בחצר השותפין אבל סימטא בלא כלי לא קני דלא משיכה איכא ולא רשות המיוחדת ללוקח איכא וכן כלי בלא סימטא לא קני כגון כליו ברשות הרבים דאין לו רשות להושיבם שם: **מודד ולתוך קופתו.** בסימטא: **מימרא בעי.** בתמיה. הא תפי' ברשות מוכר קני ליה כליו דלוקח: **קיבלה מיניה.** רבי זירא מרבי אסי או לא קיבלה מיניה: **דאמר רבי ינאי.** רבו של רבי יוחנן: **חצר השותפין.** והוא הדין לסימטא: **קונין.** מקח זה מזה כדמפרש ואזיל: **מאי לאו על גבי קרקע.** כרבי אסי אלמא קיבלה בתר הכי כי שמעה (ג) מרבי ינאי: **קשיין אהדדי.** דרבי אסי ודר' ינאי קשיין אהך דרבי יעקב: **אלא ש"מ כו'.** ר' אסי אמת אמר ששמע מרבי יוחנן קנה וגם ר' יעקב שמע לא קנה כדאמר משמיה דר' יוחנן וכדמפרש כאן במודד כו' ורבי אסי טעה בפירוש שמועתו ואיכא למימר דלא קיבלה: **ש"מ.** קשיא לרבי אסי משום הכי לא קיבלה: **מדד ולא משך לא קנה.** ונעל כרחך במדד והניח על גבי קרקע מיירי דאי בתוך קופתו קשיא לכולהו בין לרבי ינאי בין לר' יעקב בין לרבי אסי אלא בלא כלי מיירי וקשיא לרבי אסי לבדו דאמר קנה והכא קתני לא קנה: **לא ברשות הרבים.** ואפילו אם מדד לתוך קופתו נמי לא קנה דאין כליו של לוקח קונה לו ברשות הרבים כדלקמן [פה.]: **והאמר אביי ורבא כו'.** בפירקין לעיל (דף עו:) פריסת לה: **מסירה.** כגון בספינה ובהמה גמה: **אי הכי.** דלא בסימטא מיירי אלא ברשות הרבים אימא סיפא אם היה פיקח שוכר את מקומו ואי ברשות הרבים היא ממאן אגר אלא ודאי בסימטא או בחצר השותפים מיירי דמאי אגר מבני ההוא מבוי הפתוח לההיא סימטא: **הכי קאמר ואי ברשות בעלים כו'.** דהאי דקתני ואם היה פיקח מילתא בפני נפשה היא לאשמועינן דיש מקום שאם יהיה פיקח ישכור רשות בעלים כדי לקנות מקמו. ומשפטי קנייה בא להשמיענו דמשיכה קונה ושכירות מקום (ו) והגבהה גבי פשמן: כליו

(א) לקמן קמג. יבמות פט: קידושין מו: ב"מ נ. [תמורה ה.], (ב) כתובות קג., [וגיטין נט. וש"נ], (ג) לעיל ע:, (ד) לעיל עז:, (ה) [לקמן פו.], (ו) [בס"ד והגהה], (ז) עיין הגהות והיתורים בסם תש"ל שיש מאן חסרון בדברי התוס',

תורה אור השלם

1 ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו:
במדבר יח לב

גליון הש"ס

גמרא שמא לא שמע רבי. כעין זה מולין ה' ב': **רשב"ם** ד"ה מין אחד וכו' **ראם** מעגו יין וחומץ. קשה לי הא ק"ל בכתובות דף מ ע"א דעגנו חטים ושעורים והוה באחד דמייב והו"ל להרשב"ם למנקט טענו יין והוה מומן:

הגהות הב"ח

(א) **רשב"ם** ד"ה המוכר וכו' הדמים כל איפה בכך וכך אי נמי בשער הידוע כל"ל וצ"ב כנ"ל וכן פירש לקמיה בדף פ"ו ע"א הלא בעינן פיסוק דמים אלא כשאין דמיהן קונין אבל כשדמיהן קונין אפי' אלא פיסוק קני וכן בתוס' ש"ס ס' ש:: (ב) ד"ה שמא לא שמע רבי כלומר: (ג) ד"ה מאי לאו וכו' כי שמעה לדרבי יעקב: (ד) תוס' ד"ה מדד וכו' הכא שאני שמסתלק כשמודד וכו' והכא לא הוה אמר ר' זירא כל"ל ותיבת ש"ד ומתחן: (ה) ד"ה מ"ש וכו' שאפרש לקמן. נ"ב בדף פה ע"ב בד"ה לא בכליו:

מוסף רש"י

ולא תשאו עליו חטא. הא לא תרימו מן המובחר תשאו חטא (יבמות פט:) בהרימכם את חלבו לא תשאו חטא, הא אם תרימו את הרעה שבו תשאו חטא (קדושין מו:) אלא עשית תלוה מן המובחר (לקמן קמג.). **אם היה פיקח.** זה שלוקח פירות הרבה ואין לו שדות למוכרם אלא נתן מעות, **שוכר את מקומן.** דהוי לה כי חלוקי ומליכו קונה לו (כתובות קג.). **אביי ורבא דאמרי תרוייהו.** סברות ניהו (דעיל עו:). **מסירה.** כגון בספינה ובבהמה גמה, **קונה ברשות הרבים.** דהא לא אפשר במשיכה (שם). **משיכה.** בין בספינה בין בבהמה גמה, וכ"ש בבהמה דקה, **קונה בסימטא.** שהוא מקום מיוחד לעומדים שם בתוכה שעה ומחלר אל שניהן דמי וכיון דאפשר במשיכה לא מהניא ליה מסירה כלום, דעיקר מסירה אומה בהה"ר ומשיכה אומה ברשות שיש לו חלק בו (שם). **והגבהה קונה בכל מקום.** אפילו ברשות המיוחד למוכר לבדו (שם).

מסורת הש"ס

ו) [ע"ב], ב) [פ"ה ה"ו].
ג) [ששלו יעב"ן],

גליון הש"ס

גמרא קונה לו בב"מ. עיין ב"מ לט ע"ז תוס' ד"ה כיון: שם ואמאי קרו לה רה"י. שבת דף ו ע"ב [מ ע"ב]:

הגהות הב"ח

(ו) תוס' ד"ה ארבע ולא צריך לומר דמשיב ד' מדות:

כליו של אדם. של לוקח קונה לו אם פסק דמים בכל מקום אפי' ברשות מוכר וכגון דאמר ליה בהדיא יקנה כליך כדאמר לקמן בשמעתין [פו.] אבל בסתמא מיבעיא לן לקמן[ו] ולא אפשיטא: **תוץ מרה"ר.** והוא הדין לאחר שאינה של שניהן כדמוכח לקמן בברייתא דד' מדות:

כלון בסימטא. הא דר"ל ור' יוחנן: **כל מקום שיש לו רשות.** כגון סימטא ואחר השותפין ורשות מוכר וכגון דאמר ליה זיל קני כדלקמן דהיינו יש לו רשות: **אין לו רשות.** כגון דה"ר לא: ה"ג בתוספתא[ב] **ארבע מדות במוכרין עד שלא נתמלאה מדה למוכר משנתמלאה מדה ללוקח בד"א במדה שאינה של שניהן אבל אם היתה מדה של אחד מהן ראשון קנה בד"א בה"ר או בחצר שאינה של שניהן אבל ברשות הלוקח כיון שקיבל עליו מוכר ה"ז קנה ברשות מוכר לא קנה עד שיגביה או עד שיוציא מרשות הבעלים ברשות זה המופקדין אצלו לא קנה עד שיקבל עליו או עד שישכור את מקומן.** ופירוש ארבע מדות במוכרים לאו ד' רשויות קאמינ רה"ר רשות מוכר רשות לוקח רשות המופקדין אצלו דהא רשות מוכר ורשות נפקד חדא הוא דהכא והכא שייך למימר קבלה ושכירות מקום והולאה והגבהה דהא תנן במתניתין גבי רשות מוכר שכירות מקום דקתני ואם היה פיקח שוכר את מקומו ואוקימנא [פד:] ברשות בעלים וכיון דדינן שוה ליכא ד' מדות ומה הן ארבע מדות ד' חלוקין של דינין שמלוקין זה מזה. ואלו הן מדה שאינה של שניהן ברה"ר ובחצר שאינה של שניהן דאמרינן בה עד שלא נתמלאת המדה למוכר משנתמלאת המדה ללוקח הרי אחת מדה של אחד מהן ראשון קנה הרי שתים רשות לוקח מיד כשקיבל מוכר קנה הרי ג' רשות מוכר ורשות נפקד דקמפרש בהן דין הגבהה והולאה קבלה ושכירות הרי ד'. וסמך מצאתי לי מדברי רבינו זקני מ"כ: **עד שלא נתמלאת המדה למוכר.** שאם נשפך היין או השמן או אם הוקר למוכר ויכול לחזור בו דמוקי לה לקמיה [פז.] במדה שהשאילו[ג] שניהן הלכך כל זמן שלא נתמלאת המדה הרי היא ברשות מוכר: **משנתמלאת הרי היא ברשות לוקח.** לקחתה וליטול בה מקחו עד שיגיענו או יניחנו בכליו דלדעת כן השאילוה להם לזה למדידה ולזה להגיע את שלו וכל זמן שעוסק במדידה למלאות המדה הרי היא ברשותו דמודד דהיינו מוכר ואין הלוקח יכול לקנות בתוך כליו של מוכר כל זמן שלא משך או שלא הגביה משנתמלאת המדה ללוקח כדפרישית שעכשיו נעשית כליו של לוקח דלדעת כן נשאלה לו. וס"ל להאי תנא דכליו של לוקח קונה ברה"ר כדמפרש ואזיל ודלא כרב ושמואל ומיהו בסימטא ובחצר של שניהן מוקי לה לקמיה [ע"ב] דהתם קני כליו של לוקח: **במדה שאינה של כו'.** וכדפרש טעמא: **אבל אם היתה המדה של אחד מהם.** או של לוקח או של מוכר: **ראשון ראשון.** שנותנין לתוך המדה קנה בעל המדה שאם המדה של מוכר אע"פ שנתמלאת המדה הרי היא של מוכר ולא קנה לוקח ואע"פ שפסק הדמים לא קנה עד שימשוך דבכליו של מוכר ברה"ר אי נמי בסימטא לא קני לוקח דהא אפי' ברשות לוקח נמי אמרינן לקמן [פו.] דלא קנה לוקח כל זמן שהפירות בכליו דמוכר עד שישפכם לקרקע ואם המדה של לוקח אף על גב דלא נתמלאת נמי ראשון ראשון קנה דדמי למשך אע"פ שלא מדד דקתני מתני' דקנה כליו של לוקח קונה לו: **ברה"ר.** וקשיא למ"ד תוץ מרה"ר: **ובחצר שאינה של שניהן.** וכגון שלא נתן בעל חצר להם רשות למדוד שם דהיינו דומיא דרה"ר: **אבל.** אם היו מודדין ברשות מוכר לא קנה לוקח אע"פ שהמדה שלו בכליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה ואע"פ שפסק ומדד ומשך דמשיכה לא מהניא בי מוכר עד שיגביהה להגבהה קונה בכל מקום או עד שיולאנה מרשות של מוכר לרשות של לוקח או לסימטא או שלירף ידו למטה מג' ברה"ר סמוך לאיסקופת הבית וקיבלה כדאמרי' בכתובות (דף לא.) גבי היה מגרר ויולא ולקמן בשמעתין (דף פו.) מוקי לה במדה דמוכר בי מוכר ומדה דלוקח בי לוקח דבי מוכר שכיחי מאני דמוכר ובי לוקח שכיחי מאני דלוקח: **ברשות לוקח.** שהביא המוכר תבואתו למכור בבית לוקח: **כיון שקיבל עליו מוכר.** שנתרלה ול"ל כל תבואה זו בכך וכך כל סאה וסאה: **קנה לוקח.** מיד אע"פ שלא מדד דקני ליה רשותו ואע"פ שהמדה של מוכר דהכלי בטל אצל הרשות. ומיהו לקמיה [ע"ב] מוקי לה במדה דלוקח ולא גרע ממשך ולא מדד דקתני מתני' דקנה: **המופקדין אצלו.** שהפקיד שם מוכר פירותיו ומסתמא הקנה לו נפקד למפקיד את רשותו לצורך פירותיו למכור ולמדוד פירותיו בביתו כדרך כל הנפקדים: **עד שיקבל עליו.** נפקד במצות מפקיד לייחד לו רשות ללוקח לקנות הפירות באשר הוא שם או שישכור. והוא הדין נמי גבי רשות מוכר שייך קבלה ושכירות והכא נמי שייך הגבהה והולאה אלא תנא אורחא דמילתא קתני דהתם מוכר כשמוכר רוצה הוא לפנות את ביתו הלכך קתני התם הגבהה והולאה דאינו חפץ להשאיל ולא להשכיר רשותו וגבי נפקד שייך קבלה ושכירות דכי היכי שהיה נפקד של זה הראשון הכי נמי ישמור פקדונו של שני וכבותא תנא הכא קבלה ושכירות וכל שכן הגבהה והולאה. ולמאן דמוקי לקמן במאני דמוכר בי מוכר ומאני דלוקח בי לוקח איכא לאוקומי נמי במאני דמופקד בי מופקד והלכך לא קני לוקח בכליו דנפקד:

מאי

כליו של אדם [ב]קונה לו בכל מקום חוץ מרה"ר ורבי יוחנן ור"ש בן לקיש דאמרי תרוייהו אפילו של אדם קונה לו בכל מקום שיש לו רשות להניחו יש לו רשות אין אין לו רשות לא ש"מ ת"ש ארבע מדות במוכרין [ג]עד שלא נתמלאה מדה למוכר משנתמלאה מדה ללוקח בד"א [ד]במדה שאינה של שניהן אבל אם היתה מדה של אחד מהן ראשון קנה במה דברים אמורים ברה"ר ובחצר שאינה של שניהן אבל [ה]ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיוציאנה מרשותו [ו]ברשות לוקח כיון שקבל עליו מוכר קנה לוקח [ז]ברשות הלה המופקדים אצלו לא קנה עד שיקבל עליו או עד שישכור את מקומן קתני מיהא ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהן

מאי

כל מקום שיש לו רשות להניח. וא"ת והא דאמר לעיל מדד והניח ע"ג סימטא קנה ואוקימנא לתוך קופתו משמע דוקא מדד אבל לא מדד לא קנה לו כליו ואומר ר"י דבעי למימר זיל קני וכיון דמדד כדאמר ליה זיל קני דמי והשתא ניחא דגריכי הני תרי מילי דר' יוחנן ומיהו ההיא דלעיל דקאמר אפילו ברשות הרבים ואוקימנא בסימטא תימה למאי איצטריכא וי"ל דשמא חדא מכלל חברתה אתמר:

ארבע מדות במוכרים. פירש רבינו שמואל דאין לפרש ד' רשויות דהא רשות מוכר ונפקד חדא היא דהכא והכא שייך למימר קבלה ושכירות מקום הולאה והגבהה וקשה לפירושו דאם כן ליערבינהו וליתנינהו ברשות מוכר ורשות נפקד לא קנה עד שקבל עליו או יגביהנה או יוציאנה או ישכור מקומו ועוד דאין נראה שמועיל קבלה ברשות מוכר דאין אדם מקנה רשותו לאחרים ע"י עצמו כדתנן בפ' חלון (עירובין דף עט: ושם) דמזכה להן על ידי בנו ובתו הגדולים אבל לא ע"י בנו ובתו הקטנים מפני שיצן כידו ומ"מ אין לפרש דאשיב רשויות דלמאי דבעי למימר השתא דמדה של לוקח קני אפילו ברה"ר כל שכן ברשות מוכר דקני דהא לבסוף דמסקינן דברה"ר לא קנה אפ"ה מיבעיא לן אי קנה ברשות מוכר כליו של לוקח אי לא ואם כן מיבעי לן לפרושי דהא דקאמר ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה דבכליו של מוכר אייבי ובלאו הכי ל"ל כן לקמן כי אמר דכליו של לוקח קנה ברשות מוכר א"כ לא אשיב אלא רשות אחד כיון דכליו של לוקח קנה בכל מקום דהשתא אין חילוק בין רה"ר לרשות מוכר אלא (ו) דאשיב ד' מדות דכלים מדת סרסור ומדת מוכר ומדת לוקח ומדת נפקד: **הכי** גרסינן **בתוספתא** (רפ"ה) ברשות הלה הנפקדים אצלו לא קנה עד שקבל עליו או עד שיגביהנה ויוציאנה או ישכור את מקומו אבל לפי ספרים דגרסי עד שיגביהנה או עד שיוציאנה קשה ליערבינהו וליתנינהו רשות מוכר בהדי נפקד והשתא משמע דבקבלה כדי זוכה לו לקונה וא"ת בסוף פ"ק דגיטין (דף יג. ושם:) דאמר מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה ומה לרבי מעמד ג' הא מוכח התם דתן זכי דמי דתנן (שם יא: ושם ד"ה כל) האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי חזר בגט ואינו חוזר בשחרור משום דתן זכי וא"כ בלא מעמד ג' יקנה לו כדאמר הכא ולמאי דפירש ר"ת דמעמד שלשתן קנה אפילו בעל כרחו של נפקד אמי שפיר דאיצטריך לכך מעמד ג' ולמאי דמפרש נמי ר"ת דלא אמרינן תן זכי אלא היכא דנשעה שנותן לו אומר לו תן אבל אם כבר היה בידו לא אמרינן תן זכי אמי שפיר ועוד י"ל דאהני נמי מעמד ג' דאפי' אין הפקדון בידו הנפקד דקני דאי לאו מעמד ג' אינו יכול לזכות לו אלא כשהוא ברשותו: כליו

שנותנין לתוך המדה קנה בעל המדה שאם המדה של מוכר אע"פ שנתמלאת המדה הרי היא של מוכר ולא קנה לוקח ואע"פ שפסק הדמים לא קנה עד שימשוך דבכליו של מוכר ברה"ר אי נמי בסימטא לא קני לוקח דהא אפי' ברשות לוקח נמי אמרינן לקמן [פו.] דלא קנה לוקח כל זמן שהפירות בכליו דמוכר עד שישפכם לקרקע ואם המדה של לוקח אף על גב דלא נתמלאת נמי ראשון ראשון קנה דדמי למשך אע"פ שלא מדד דקתני מתני' דקנה כליו של לוקח קונה לו: **ובחצר שאינה של שניהן.** וכגון שלא נתן בעל חצר להם רשות למדוד שם דהיינו דומיא דרה"ר: **אבל.** אם היו מודדין ברשות מוכר לא קנה לוקח אע"פ שהמדה שלו בכליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה ואע"פ שפסק ומדד ומשך דמשיכה לא מהניא בי מוכר עד שיגביהה להגבהה קונה בכל מקום או עד שיוציאנה מרשות של מוכר לרשות של לוקח או לסימטא או שלירף ידו למטה מג' ברה"ר סמוך לאיסקופת הבית וקיבלה כדאמרי' בכתובות (דף לא.) גבי היה מגרר ויולא ולקמן בשמעתין (דף פו.) מוקי לה במדה דמוכר בי מוכר ומדה דלוקח בי לוקח דבי מוכר שכיחי מאני דמוכר ובי לוקח שכיחי מאני דלוקח: **ברשות לוקח.** שהביא המוכר תבואתו למכור בבית לוקח: **כיון שקיבל עליו מוכר.** שנתרלה ול"ל כל תבואה זו בכך וכך כל סאה וסאה: **קנה לוקח.** מיד אע"פ שלא מדד דקני ליה רשותו ואע"פ שהמדה של מוכר דהכלי בטל אצל הרשות. ומיהו לקמיה [ע"ב] מוקי לה במדה דלוקח ולא גרע ממשך ולא מדד דקתני מתני' דקנה: **המופקדין אצלו.** שהפקיד שם מוכר פירותיו ומסתמא הקנה לו נפקד למפקיד את רשותו לצורך פירותיו למכור ולמדוד פירותיו בביתו כדרך כל הנפקדים: **עד שיקבל עליו.** נפקד במצות מפקיד לייחד לו רשות ללוקח לקנות הפירות באשר הוא שם או שישכור. והוא הדין נמי גבי רשות מוכר שייך קבלה ושכירות והכא נמי שייך הגבהה והולאה אלא תנא אורחא דמילתא קתני דהתם מוכר כשמוכר רוצה הוא לפנות את ביתו הלכך קתני התם הגבהה והולאה דאינו חפץ להשאיל ולא להשכיר רשותו וגבי נפקד שייך קבלה ושכירות דכי היכי שהיה נפקד של זה הראשון הכי נמי ישמור פקדונו של שני וכבותא תנא הכא קבלה ושכירות וכל שכן הגבהה והולאה. ולמאן דמוקי לקמן במאני דמוכר בי מוכר ומאני דלוקח בי לוקח איכא לאוקומי נמי במאני דמופקד בי מופקד והלכך לא קני לוקח בכליו דנפקד:

מאי

עין משפט נר מצוה

פג א מי' פ"ד מהל' מכירה הלכה ו סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סימן ר סעיף ג:
פד ב ג מי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ט:
פה ד מי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ב:
פו ה מי' שם טוש"ע שם סעיף ו:
פז ו מי' שם טוש"ע שם סעיף ב וכסג"ה:

רבינו גרשום

לא פליגי כאן ברה"ר. כולהו מודי דאם מדד לו בכליו של לוקח ברה"ר דלא קנה לו כליו. וכולהו מודי דאם מדד לו בכליו בסמטא דקנה. והא דקאמר רב ושמואל חדן מרה"ר ממש קאמרי הא בסמטא קנה והא דקאמר ר' יוחנן וריש לקיש ברה"ר לא רה"ר ממש קאמרי אלא בסמטא ואמאי קרו ליה רה"ר לפי שאינה רה"י דאינה מוקפת מחיצה. ה"נ מסתברא דבסמטא מיירי דאמר ר' אבהו וכו'. והאי דקאמר ליה ר' זירא לר' אסי שמא לא שמע רבי וכו'. משום דס"ל לר' זירא כר' אבהו ו) אמר ר' יוחנן ור' אסי אמר אפי' בלא כליו ס"ל לר' יוחנן דבסמטא קנה: עד שלא נתמלאה מדה גולה למוכר. דהמוכר יכול לחזור בו: ומשנתמלאה מדה ללוקח. הרי הוא ברשות לוקח ואם רצה קנה: בד"א דעד שלא נתמלאה למוכר שמדד לו במדה שאינה של שניהן. אלא ששאלוה אבל אם היתה מדה של אחד מהן של לוקח ראשון ראשון שמדד לתוכו קנה הלוקח. בד"א דקנה ראשון ראשון ברה"ר ובחצר ג) מפרש לקמן בסמטא. זו מדה אחת. ומדה ב' אם ברשות מוכר מדד לו במדת לוקח לא קנה עד שיגביה דהגבהה קונה בכל מקום או עד שיוציא מרשותו כגון דשוכר את מקומו: ואם ברשות לוקח הן. שהיו מופקדין בידו כיון שקבל עליו מוכר למכרן לו אע"פ שלא מדד לו עדיין קנה לו לוקח רשותו רוו מדה ג'. מדה ד' אם היו הפירות ברשות הלה המופקדין אצלו. כלומר שהיו מופקדין ביד אחר ולא ביד לוקח לא קנה הלוקח עד שיקבל עליו זה המופקד שישאיל לו ללוקח מקום שהפירות מונחין שם או עד שישכור את מקומו של מופקד שהפירות שם:

ו) ר"ל דס"ל כר' אבהו דאמר' בסימטא בעינן כליו לוקח. ג) נראה דס"ל ברה"ר ובמלר שאינה של שניהם ולקמן מפרש דרה"ר דקאמר היינו בסימטא.